

कर्मिणः कर्मभोजनः । असिपत्नवं कण्ठोलाला-
भक्ष्यं दारुणः । तथा पूयवहः पापोर्विज्जालोद्यधः-
शिराः । सन्दः कालसूतश्च तमसाधोचिरेव च ।
भोजनोऽथाप्रतिष्ठो ह्यवीचिश्च तथापरः । इत्याद्या
यातना विप्र ! घातका भयदाहणाः । यमस्य विषये
घोराः यस्माग्निभयदायिनः । पतन्ति येषु पुरुषाः पापकर्म-
रताश्च ये । कूटसाक्षी तथा सम्यक्पक्षपातेन योवदेत् ।
यश्चान्यदन्तं वक्ति स नरोयाति रौरवम् । भूषणहा गुरु-
हन्ता च मितहा सुनिश्चयः । यान्ति ते रौरवं वेधं
यश्चोक्तासनिरोधकः । सुरापोभूषणहा हर्ता सुवर्णनाश
शुकरे । प्रयान्ति नरके यश्च तैः संसर्गमुपैति वै । राजन्य
वैश्यहा ज्व ले तथैव गुरुतल्पगः । तप्तकुम्भे खड्गगामी
हन्ति राजभटांश्च यः । माध्वीविक्रयकृद्ध्य (हत्वा) प्राणिनं
केयविक्रयो । तप्तलोहे पत्न्ये ते यश्च भक्तं परित्यजेत् ।
श्रुत्वा सुताञ्चभिगामी महाज्वाले निपात्यते । अवमन्ता
गुरुणां योयथाक्रोष्टा नराधमः । वेददूषयिता यश्च वेद
विक्रयिकश्च यः । अगम्यागामी यश्च स्यात्ते यान्ति शबल द्विज ।
चौरोविमोहे पतति मर्यादाद्रूपकक्षया । देवद्विजपितृ-
द्वेष्टा रत्नदूषयिता च यः । स याति कर्मिण्येवै कर्मिणे
च त्वरिष्यते । पितृदेवान् सुरान् यस्तु परित्यजति नरा-
धमः । लालाभक्ष्ये पतत्युपे शरकर्ता च वेधके ।
करोति कर्षिनीयश्च यश्च खड्गादिहन्तरः । प्रयान्त्ये ते
विशमने नरके भयदाहणे । अस्त्रप्रतिपहीता त्व
नरकं यात्यधोमुखम् । अयाज्ययाजकस्तद्वत्तथा नक्षत्र
सूचकः । क्रूरः पूयवहश्चैको याति मिष्टान्नभुङ्क्ते नरः ।
लाक्षाभांशरसानाञ्च तिलानां लवणस्य च । विक्रेता
ब्राह्मणो याति तमेव नरकं द्विज ! । मार्जारकुक्कुटच्छाग-
श्वराहविहङ्गमान् । पोषयन्तरकं याति तमेव द्विज-
सत्तम ! । रङ्गोपजीवी कवचकुण्डाशी गरदस्तथा ।
मूचीमारीषकश्चैव पर्वगामी च योद्विज ! । अगारद ह्री
मितवृः शकुनिर्षामेयाजकः । रुधिरान्ते पतन्त्ये ते सोमं
विक्रीणते च ये । मधुहारी यामहन्ता याति वैतरण्यो
नरः । रेतःपांनादिकर्तारोमर्यादाभेदिनोऽहं ये । ते
हृणो यान्त्यधोवाश्च कुहकाजीविनश्च ये । असिपत्नवं
याति यनच्छेदी दृष्टैव यः । औरद्विको मृगव्याधो
मज्जिज्वाले पतन्ति ये । पात्यते द्विज ! तत्रैव यश्चागारेषु
वाङ्मदः । व्रतेषु लोपकीयश्च स्वाश्रमाहिच्युतश्च यः ।
सन्दः ययातानासध्ये पततस्तावुभावपि । दिवास्त्रे रेतः

स्कन्दा ये नरा ब्रह्मवादिनः । पुत्रैरध्यापिता ये च ते पतन्ति
शुभे जने । एते चान्ये च नरकाः यतशोऽप्य सहस्रयः ।
ये च दुराकृतकर्माणः पच्यन्ते यातनागताः । यथैव पापा-
न्येतानि तथान्यानि सहस्रयः । भुज्यन्ते यानि पुरुष-
नरकान्तरगोचरैः । वस्त्राभ्रमविरुद्धश्च कर्म कुर्वन्ति ये
नराः । कर्मणा मनसा वाचा निरयेषु पतन्ति ते । अधः-
शिरोभिर्दृश्यन्ते नारकैर्दिवि देवताः । देवाद्याधोमुखान्
सर्वानर्धः पश्यन्ति नारकान् । स्यावराः कर्मयोऽजाश्च
पक्षिणः पशवेनराः । धार्मिकास्त्रिदशस्तद्वन्मोक्षिणश्च
यथाक्रमम् । सहस्रभागः प्रथमे द्वितीयोऽनुक्रमस्ततः ।
सर्वेष्वेते महाभागा यावन्मुक्तिसमाश्रयाः । यायन्तो
जन्तवः सर्वे तावन्तो नरकौकसः । पापकृद् याति नरकं
प्रायश्चित्तपराङ्मुखः । विशेषशुभाशुभकर्मविपाकाः
तत्रैव शिवधर्मोत्तरे स्कन्दोक्ताः “अथ पापैरिमे यान्ति
यमलोकं चतुर्विधैः । सन्नासजननं घोरं विविधाः सर्वे
देहिनः । गर्भस्थैर्जायमानैश्च बालैस्तद्व्यस्यमैः ।
पुंस्त्रीनुपसर्गैर्देवैर्वातव्यं सर्वं देहिभिः । शुभाशुभ-
फलं तत्र देहिनां प्रविचार्यते । चित्रगुप्तादिभिः स-
भ्यैर्मध्यस्थैः समदर्शिभिः । न तेऽत्र प्राणिनः सन्ति
ये न यान्ति यमलोकम् । अवश्यं हि कृतं कर्म भोक्तव्यं
यद् विचारितम् । तत्र ये शुभकर्माणः सौम्यचित्ता दया-
न्विताः । ते नरा यान्ति सौम्येन पथा यान्ति यमाल-
यम् । यः प्रदद्याद्द्विजेन्द्राणां पान्तकावपादुके । स
धराश्वेन सहता सुखं याति यमालयम् । कृतदानेन
गच्छन्ति पथा शुभेण देहिनः । दिव्यवस्त्रपरोधाना यान्ति
वस्त्रप्रदायिनः । शिविकायाः प्रदानेन सद्ध्येन सुखं व्रजेत् ।
शय्यासनप्रदानेन स्वपन् याति यमाश्रयम् । आगमकर्ता
ज्ञायासु शीतलासु सुखं व्रजेत् । यान्ति पुष्कर-
यानेन पुष्करारामदायिनः । देवायतनकर्ता च यती-
नामाश्रमस्य च । अनाथपान्तकानाञ्च क्रीडन् वादि
रथोत्तमैः । देवाग्निगुरुविप्राणां मातापितृष्वेव पूजकाः ।
पूज्यमाना नरा यान्ति कामिकेन यथासुखम् । द्योत-
यन्तो दिशः सर्वा यान्ति दीपप्रदायकाः । प्रतिश्रयप्रदा-
नेन सुखं याति गृहे स्वपन् । सर्वकामसम्पद्वै न पथा-
गच्छन्ति गोप्रदाः । येषुदानानि कुर्वन्ति ते तत्र
यान्ति सत्पथा । आत्तौषधप्रदातारः सुखं यान्ति
निरामयाः । विश्वाश्रमा गच्छन्ति गुरुशु-
षणे रताः । पादशौचप्रदानेन शीतलेन पथा व्रजेत् ।